

A HOLMI POSTÁJÁBÓL

Tisztelt Szerkesztőség!

A CSEPPNYI ADALÉK ÉS KORREKCIÓ RADNÓTI MIKLÓS ELKOZOTT VERSESKÖTETÉHEZ című levelemhez Ferencz Győző megjegyzéseket írt. „Különös, hogy ezzel az egész homályos és hiányos érveléssel Bánfi mindössze azt kívánja bizonyítani, hogy a Demjénnek dedikált kötet nem került az ügyészségre. Hogy végül mi is lenne ennek az állításnak a tetje, nem világos számomra” – írja (Holmi, 2012/6. 819.), vagyis az Ó olvasatában mind az érvelés, mind annak célja homályos. Ferencz jelzői pedig rám nézve dehonesztálóak és elfogadhatatlanok.

Igen, a cél annak igazolása, hogy a „Demjén Jóskának” elsőként dedikált példány nem volt az ügyészségen, sem a bíróságon, és Vas István nem ezt a példányt kapta ajándékba. Az „állítás tetje” csupán annyi, hogy ezek után nem kell a Radnóti-ról szóló írásokban téves állításra hivatkozni (Vas, 1981. I. 64–66.; Ferencz, 2005. 224.; Ferencz, 2005. 225.; Radnóti Miklós születésének évfordulójára rendezett emlékkiállítás katalógusa, 2009. 32.).

Még egyszer: mi a jelentősége? Végül is semmi. Anyám, ha élne, megkérdezné: „Olcsóbb lesz tőle a krumpli?” Nem, nem lesz olcsóbb.

Ferencz szerint „Írásában azonban Bánfi nem tér ki a könyv Vas által említett attribútumaira. Nem idézi szó szerint a tulajdonában lévő kötetben olvasható dedikációt (65.), nem említi, hogy megtalálhatók-e benne azok az aláhúzások vastag kék ceruzával (66.), amelyeket Vas István említ.” (819.) Hát akkor nézzük az „attribútumokat”!

1. A dedikáció szövege: „Demjén Jóskának, öreg / harcostársamnak és fiatal / ösmerősömnek, barátság- / gal és szeretettel / Radnóti Miklós / Budapest, 1931. III. 31.”

2. Nincs aláhúzás a kötetben sem kézzel (Vas szerint), sem pirossal (az 1931. április 11-i dátumú nyomozást elrendelő határozat szerint). Nincs szögletes zárójel (mint a CENZÚRA ÁRNYÉKÁBAN című kötetben). A radírozás kizárt, a papír minősége nem viselné el.

3. A fedőlap restaurált, az nagyrészt az új bekötőlapra felragasztásra került. A megmaradt részek mérete alapján azt feltételezni, amit Ferencz ír („Ugyanis erősen valószínűsíthető, hogy valaki tudatlanságból vagy haszonvágyból restaurálás címén megrongált, voltaképpen megsemmisített

egy irodalomtörténeti dokumentumot”) finoman fogalmazva is túlzás. Nem beszélve arról, hogy a törvényszéki feljegyzések megléte a példány piaci árát nagymértékben emelte volna.

4. A könyvtest tökéletesen ép állapotú. A papír rossz minősége alapján a példány hányattott sorsa valószínűtlen.

Összegezve: Ferencz szerint „Vas István bravúros okfejtése valószínűleg nem fedi teljesen a történeteket”. Én azt írtam: „Vas István bravúros okfejtése téves.” Nem azt vitattam, amit Ferencz a nyakamba akar varrni, azaz Vas a példányán lévő pecsét szövegét, az érkezési dátumot, az iktatási számot próbálhatta kibetűzni, mert Vas Istvánnak volt egy pecsételt, iktatott példánya. Ferencz állítása szerint írásomban az szerepel, hogy „ezeket az adatokat Vas találta ki” (819.). Ilyet nem írtam! Amit írtam és most megismételtem, csupán annyi, hogy ez nem a Demjén Józsefnek dedikált példány. Kizárni azt természetesen nem lehet, hogy Vas Istvánnak a tulajdonában két kötet is volt, egyik a pecsételt, a másik a Demjén Józsefnek dedikált példány, és a leírt történetben a kettő összesződött. Az említett nagybetűs KERESKEDŐ elvihette mindkét verseskötetet, és a pecsételt még valahol lappang. Ez is lehetne egy történet.

Ferencz hozzászólása alapján el kell fogadnom, az irodalomtörténet „apróságokkal” nem foglalkozik. Ezt előbb is felismerhettem volna, mert ha Ferencz Győző Radnóti-monográfiájának 224. oldalán azt olvasom: „mit keresett a kötet Töreky Géza asztalában, amikor Radnóti perében első fokon Méhes Ignác, másodfokon Gadó István tanácsa hozott ítéletet”, az 542. oldalon pedig Radnóti Komlós Aladárnak írott levelében az ARCKÉP című vers után az olvasható: „Ez volt a vers, Töreky súlyosbító körülménynek vette...”, akkor – úgy tűnik – egy könyvön belül is lehet egymásnak ellentmondó, kétféle állítást leírni. És az olvasó tippelhet: melyik állítás igaz? Legutolsó megjegyzésként egy idézet: „Radnóti természetesen nem ismerte el, hogy bűnös. Július elején két hónapra Párizsba utazott. Ősszel Szegeden tudta meg, hogy perét a hírhedt Töreky Géza vezeti [...] Az ügyet a budapesti büntetőtörvényszék tárgyalta december 8-án. Töreky zárt tárgyalást rendelt el.” Pomogáts Béla RADNÓTI MIKLÓS című művéből idéztem (Gondolat, I. kiadás, 1977, II. kiadás, 1984. 53. k.). Ennyit a „tévedésről”!

Bánfi Tamás